

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของชุมชน ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน มุ่งที่จะศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ข้อมูลสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ตำรวจชนิด และ ปริมาณไม้ที่ถูกตัดฟัน แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่กระบวนการการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Operational Program Planing) แบบมีส่วนร่วม (Participatory Approach) โดย บูรณาการระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) และหลักการวิชาการสมัยใหม่ กับนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ ให้เกิดความยั่งยืนต่อระบบนิเวศโดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบนิเวศ
- 2.2 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
- 2.3 แนวคิดเรื่องการวางแผน
- 2.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 2.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)
- 2.6 นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ
- 2.7 พระราชบัญญัติป่าไม้ 2484
- 2.8 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507
- 2.9 พระราชบัญญัติสงวน และ คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535
- 2.10 แนวคิดอธิปไตยกรรมป่าไม้ พ.ศ.2541
- 2.11 แผนการจัดการทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ระดับพื้นที่
- 2.12 แผนแม่บทการจัดการพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน
- 2.13 แผนป้องกันและปราบปรามการลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ป่าสาละวิน
- 2.14 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบนิเวศ

แนวความคิดเรื่องระบบนิเวศ เป็นแนวคิดที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งมีชีวิต และ สิ่งไม่มีชีวิตที่เอื้อประโยชน์พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระบบนิเวศ

มนัส สุวรรณ(2539) ได้กล่าวว่า สิ่งแวดล้อมสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ สิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งมีชีวิต ซึ่งมีความหมายรวมถึง พืช และ สัตว์ และสิ่งแวดล้อมที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ดิน น้ำ ลม และ พลังงานจากดวงอาทิตย์ เมื่อพิจารณารวมเอาสิ่งมีชีวิตไม่ว่าจะเป็นระดับประชากร หรือ ระดับชุมชนเข้ากับสิ่งแวดล้อม ดังกล่าวแล้ว จะเกิดเป็นระบบความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมขึ้น เรียกว่า ระบบนิเวศ

มุกดา สุขสมาน (2538) ได้ให้ความหมายของระบบนิเวศว่า ระบบนิเวศเป็นหน่วยพื้นฐานเชิงหน้าที่ (Function Unit) ของสิ่งมีชีวิต และ สภาพแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตซึ่งต่างมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตในโลกนี้ การทำหน้าที่ของสิ่งมีชีวิตจะก่อให้เกิดการหมุนเวียนของสสารระหว่างนิเวศธรรมชาตินี้ มักจะมีสังคมมนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับนำผลประโยชน์จากระบบนิเวศมาใช้จนกระทั่ง ทำให้เสียสมดุลของระบบนิเวศ

ราตรี ภารา (2538) กล่าวว่า การดำรงชีวิตของสัตว์ และ สิ่งมีชีวิตชั้นต่ำอื่นๆ จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนมีการเกี่ยวข้องกันกับส่วนที่ไม่มีชีวิต เช่น แร่ธาตุ แสงแดด มีการให้พลังงาน และ แลกเปลี่ยนสารอาหารซึ่งกันและกัน เป็นวัฏจักรที่ดำเนินไปเป็นระบบ ภายใต้ความสมดุลของธรรมชาติ หากขั้นตอนใดของระบบมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น จะส่งผลเกี่ยวเนื่องไปทั้งระบบ และ เกิดปัญหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตอื่นๆ ระบบที่กล่าวมานี้ เรียกว่า “ระบบนิเวศ” จึงถูกนำมาใช้ในยุคนี้อย่างกว้างขวาง ความเข้าใจอย่างแท้จริงในระบบนิเวศ จะช่วยให้เข้าใจในปัญหาต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ และ สังคมปัจจุบัน

ประเวศ วะสี (2538) กล่าวถึงการที่มนุษย์เกิดมาจากธรรมชาติ และ เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ แต่มนุษย์ก็จะแยกตัว หรือทำตัวเหนือธรรมชาติอันมีสาเหตุมาจาก สมอมนุษย์ ที่มีโครงสร้างที่พิศดารเกิดเป็นความรู้ มีความต้องการซึ่งเป็นความต้องการที่ไม่มีที่สิ้นสุด อีกทั้งเป็นความต้องการที่อยู่เหนือธรรมชาติ เกิดการทำลายธรรมชาติโดยมนุษย์ ซึ่งจะกลายเป็นวิธีการทำลายมนุษย์ในที่สุดแต่ความเป็นมนุษย์ ยังมีอีกมิติหนึ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในศักยภาพอันยิ่งใหญ่ ซึ่งคนทุกคนควรพัฒนาศักยภาพนี้โดยการขยายจิตให้ใหญ่ที่จะไปเชื่อมโยงกับธรรมชาติอันยิ่งใหญ่เกิดการ -

พัฒนาทางจิตวิญญาณบรรณวิเสสสุขภาพ สุขภาพ ความรัก ความงาม มิตรภาพ ศานติสุข และ ความสร้างสรรค์อันไม่มีขีดจำกัด

จากความหมายของระบบนิเวศ มนุษย์จัดเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความสำคัญมากที่สุด ในระบบนิเวศที่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตัวเอง ในขณะที่สิ่งมีชีวิตอื่นๆ ต้องปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

2.2 แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีนักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ซึ่งมีทั้งความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันไป ปัจจุบันรัฐธรรมนูญไทยพุทธศักราช 2540 ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร ตลอดจนกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่ด้วย

อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2522) ได้อธิบายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการ และ ทิศทางของการเปลี่ยนแปลงที่ความเห็นพ้องกัน จะต้องมีมากเกินพอจนเกิดความริเริ่มโครงการเพื่อการนั้น คนเราสามารถรวมกันได้โดยผ่านองค์กร (Organization) ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

อติณ ระพีพัฒน์ (2531) ได้เสนอแนวความคิดของคำว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ภายใต้สภาพสังคมชนบทไทย ว่าน่าจะพิจารณาได้ 2 ลักษณะคือ

1. ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชนบทของประชาชนค้ำต่าง ๆ ได้แก่

- การค้นหาปัญหา จัดลำดับของปัญหา และ สาเหตุแห่งปัญหา
- หาแนวทางการแก้ปัญหา และ ดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
- ประเมินผลการพัฒนา

2. ลักษณะเงื่อนไขการเข้าร่วมกิจกรรมว่า การที่ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชนบทนั้น เพราะเงื่อนไขเหล่านี้หรือไม่

- เกรงใจ ถูกบังคับหรือมีสิ่งจูงใจเฉพาะหน้า
- เข้าใจ และ ยอมรับวัตถุประสงค์ของการพัฒนานั้น
- เห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์ระยะยาวแก่ตนเองและประชาชน

จากการวิจัยของ Panyanuwat (1985) (อ้างใน อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, 2541) พบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วม ของประชาชนในกิจกรรมการประเมินความต้องการทางการศึกษาในชนบท ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยนั้นมี 5 ลักษณะ และ แต่ละลักษณะก็มีองค์ประกอบสำคัญๆ ดังนี้ คือ

1. ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชน เป็นสถานการณ์ที่ประชาชนเอาตัวเองเข้าไป ร่วมกิจกรรมโดยตลอด ซึ่งจะพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

- 1.1 การเข้าร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากเวลาและการ สังเกตการณ์
- 1.2 การสื่อความหมายในระหว่างกระบวนการการจัดกิจกรรมตามประเด็น และเป้าหมายของกิจกรรมนั้น
- 1.3 ระดับความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีต่อ โอกาส และ ระยะเวลาที่ ตนเองร่วมงานนั้นๆ

2. ลักษณะการเข้าควบคุมสถานการณ์ของประชาชน ในกระบวนการตัดสินใจในประเด็น ต่างๆ ของกิจกรรมพัฒนาชุมชนนั้นๆ ซึ่งมีองค์ประกอบที่พิจารณาได้ในลักษณะของการใช้ กระบวนการกลุ่มด้วยความเต็มใจ และ พึงพอใจที่มีต่อระดับการตัดสินใจ

3. ลักษณะการใช้กระบวนการประชาธิปไตย ในการอภิปรายโต้แย้งในการตัดสินใจโดย อาศัยเสียงส่วนใหญ่และเหตุผลที่ยอมรับกันได้เป็นสำคัญ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

- 3.1 การตัดสินใจของประชาชนผู้ร่วมกิจกรรมนั้นได้รับการยอมรับและแสดง ความรับผิดชอบผูกพันด้วย โดยสมาชิกผู้ร่วมกิจกรรม
- 3.2 การยอมรับวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายการพิจารณากิจกรรมพัฒนาชุมชน หลังจากได้ผ่านการวิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้ว
- 3.3 ความมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ข้อคิด และ ข้อเสนอแนะด้วยความ พื่อใจ

4. มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ประกอบในการจัดกิจกรรมพัฒนาชุมชน เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งข้อมูลตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ที่แสวงหามาได้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำหน้าที่เป็นแหล่งข้อมูล และให้คำปรึกษามากกว่าเป็นผู้ชี้แนะ การตัดสินใจให้ชาวบ้านเอง โดยปราศจากการเข้าไปแทรกแซงกิจกรรมการตัดสินใจหาทางเลือก ในการทำงานที่เหมาะสมของชาวบ้าน

5. การยอมรับผูกพันเป็นเงื่อนไขที่ประชาชนผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนรู้สึกยอมรับเป้าหมาย กระบวนการและผลลัพธ์ที่ได้จากกิจกรรมนั้น ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

- 5.1 การยอมรับเป้าหมายของกิจกรรมพัฒนาชุมชนว่า ในตอนท้ายเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้วตนเองและชุมชนจะได้รับผลตอบแทนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวอย่างไร
- 5.2 การยอมรับกระบวนการของกิจกรรม
- 5.3 การยอมรับผลลัพธ์ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมด้วยความพอใจ

การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาชุมชน และ แม้แต่การจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับประชาชน การที่จะให้ประชาชนสามารถตระหนักถึงสภาพปัญหา ความต้องการ และ คาดการณ์สภาพเหตุการณ์ข้างหน้าเกี่ยวกับชุมชน และคุณภาพชีวิตของตนเองได้จำเป็นต้องให้โอกาสแก่ประชาชนเป็นผู้พิจารณาวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการเองตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดด้วยตนเอง โดยอาศัยข้อมูลที่มีค่าจากการให้คำปรึกษาของผู้รู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

ไพรัตน์ เตะระรินทร์ (2527) กล่าวว่า ความต้องการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนามีมาแต่โบราณ ตั้งแต่মনุษย์อยู่ร่วมกัน หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กันที่มีการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติ จะแตกต่างกันแต่ในรูปแบบและวิธีการเท่านั้น การเข้าร่วมพัฒนาอาจทำโดยบังคับโดยสมัครใจโดยความจำเป็นการเข้าร่วมอาจเกิดจากการชักนำของผู้นำชุมชน หัวหน้าเผ่า หัวหน้าหมู่บ้าน ข้าราชการผู้มีอำนาจ หรือแม้กระทั่งรัฐบาล หรือองค์กรเอกชน การเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม อาจทำในระยะสั้น ระยะยาวต่อเนื่อง อาจกระทำตามนโยบายที่กำหนด หรือทำตามความจำเป็นที่อยู่ร่วมกันในชุมชน ที่ต้องช่วยกันเพื่อความอยู่รอด และ อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น จึงหมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และ สร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งในรูปส่วนบุคคล กลุ่มคน ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกันในเรื่องต่อไปนี้นำบรรลุวัตถุประสงค์ และ นโยบายการพัฒนาที่กำหนดไว้ คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหา และ สาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน

2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบ และวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและปัญหาของชุมชน หรือ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือ โครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัด และ แก้ไขปัญหา และ สอนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้มีประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุง ระบบการบริหารพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรม โครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการ และกิจกรรมที่ได้กระทำไว้ทั้งโดยเอกชน และ รัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

เจมส์ คี บีนทง (2527) ได้แยกขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

เออร์วิน (Erwin,1976) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนาร่วมคิด ร่วมการใช้วิทยาการที่เหมาะสม และ สนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานองค์กร และ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

2.3 แนวคิดเรื่องการวางแผน

การวางแผนเป็นกิจกรรมที่ถูกระบุขึ้นโดยการกระทำของมนุษย์ ตั้งแต่สมัยโบราณกาล มาจนถึงปัจจุบันเพื่อให้ชีวิตอยู่รอดจากการป้องกันต่อผู้จากศัตรูและจากภัยธรรมชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการวางแผนเบื้องต้น ซึ่งเป็นไปตามสัญชาตญาณ และ พัฒนาขึ้นเป็นการกระทำโดยตั้งใจในที่สุด

อนันต์ เกตุวงศ์ (2540) ได้ให้ความหมายของการวางแผนไว้ดังนี้ การวางแผน (Planning) มาจากคำภาษาละตินว่า แพลนัม (Planum) ซึ่งหมายถึง พื้นราบ (Flat Surface) และได้นำมาใช้ในภาษาอังกฤษเมื่อศตวรรษที่ 17 โดยพจนานุกรมออกฟอร์ด (Oxford Dictionary) ตามความหมายของพื้นราบ หมายถึง การกำหนดแบบฟอร์มในทางราบ เช่น แผนที่และแบบพิมพ์เขียว (Blueprint) ของสิ่งก่อสร้างต่างๆ

นอกจากนี้ยังได้สรุปไว้ว่า การวางแผนก็คือ การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์หรือวิธีการกระทำโดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้ คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้างจะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะกระทำกันอย่างไร (How)

ดังนั้น แผนจึงเป็นผลผลิตของการวางแผน ซึ่งจะต้องมีวิธีการกระทำเป็นกระบวนการขั้นตอน อาจจะมีรูปลักษณะซึ่งพอจะแยกได้ 2 ประการคือ แผนที่ไมปรากฏรูปลักษณะเพราะผู้วางแผนมิได้ทำให้เห็นเป็นรูปร่าง ทึคอยู่ในสมองหรือในใจ ไม่ได้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร แผนแบบนี้จะเป็นแผนเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่สำคัญเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคล ใช้เวลาวางแผนและปฏิบัติตามแผนไม่ยาวนาน ส่วนแผนอีกแบบหนึ่งมักจะเป็นแผนอย่างเป็นทางการและเป็นขององค์การ มีคนมาเกี่ยวข้องมากขึ้นใช้เวลาและใช้ทรัพยากรมากขึ้น และมักจะมีหลายเรื่องของหน่วยงานที่จะต้องติดต่อประสานงานร่วมมือทั้งในขั้นของการวางแผน และ การปฏิบัติตามแผน แผนลักษณะนี้จะต้องบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรที่สามารถมองเห็นได้มีรูปแบบที่ชัดเจน

คำว่า แผน แปรจากภาษาอังกฤษว่า Plan ซึ่งเป็นคำที่ใช้โดยทั่วไป ไม่ว่าจะเกี่ยวกับงานขององค์การประเภทใด ขนาดไหน และระดับใด แม้แต่งานของบุคคล หรือ กลุ่มคนก็อาจใช้คำเดียวกันนี้ได้ แต่ถ้าลักษณะงานมีขอบเขตไม่สู้จะครอบคลุมมากนัก หรือเป็นงานขององค์การระดับต่ำลงมา และไม่สู้อจะมีหน่วยงานเกี่ยวข้องมากนัก มักจะใช้คำว่าแผนงาน (Program) และ โครงการ (Project) ซึ่งมักจะเป็นแผนระดับต่ำลงมาถึงขั้นปฏิบัติการ

ปกรณ จริงสูงเนิน (2541) ได้เสนอรูปแบบของแผนงานซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ แผนงานซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน หรือ เน้นการพัฒนาชุมชน หรือการพัฒนาธุรกิจชุมชน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปรับบทบาทของผู้ปฏิบัติมาเป็นผู้สนับสนุนให้องค์กรชุมชนเป็นผู้ปฏิบัติแทนนั้น ควรจะได้ดำเนินการจัดทำแผนเป็น 2 ระดับ คือ

1. แผนงานระดับเจ้าหน้าที่ เป็นแผนการทำงานของเจ้าหน้าที่ซึ่งมุ่งพัฒนาเตรียมความพร้อมประชาชน และ องค์กรชุมชนให้เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานจัดการทรัพยากรที่มีศักยภาพต่อไปโดยมีกิจกรรมหลักดังนี้

- 1.1 จัดเตรียมความพร้อมของระบบข้อมูลให้มีความชัดเจนในระดับท้องถิ่น
- 1.2 จัดเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ โดยการฝึกอบรม ศึกษา คู่งาน สัมมนา ให้เกิดวินัยในการทำงาน ความมุ่งมั่นและการรู้ความ
- 1.3 จัดเตรียมความพร้อมของชุมชน ให้สามารถจัดทำแผนงานได้
- 1.4 จัดเตรียมความพร้อมของกฎระเบียบ ให้เอื้ออำนวยให้ชุมชน และ เอกชนสามารถดำเนินการจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้
- 1.5 จัดให้มีการสนับสนุนแผนกิจกรรมที่เกิดจากแผนงานของชุมชน
- 1.6 ติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผล โดยการมีส่วนร่วมของค์การบริหารส่วนตำบล และไม่เน้นการประเมินที่วัดผลสำเร็จเพียงด้านเดียวแต่เน้นให้เกิดบทเรียน เพื่อนำไปแก้ไขร่วมกันต่อไป

2. แผนงานระดับองค์กรชุมชน แผนงานขององค์กรชุมชนท้องถิ่นควรเป็นแผนปฏิบัติโดยตรง แผนงานภาคปฏิบัติซึ่งดำเนินการโดยชุมชน ควรประกอบด้วยกิจกรรม 3 ประการ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาภูมิปัญญา 3 ด้านคือ

- 2.1 กิจกรรมการสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบ
- 2.2 กิจกรรมการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขององค์กรชุมชน
- 2.3 กิจกรรมด้านการใช้เทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ

ไลเดน และ มิลเลอร์ (Lyden and Miller,1971) ใ้ค้เน้นย้ำการวางแผนโดยเน้นถึงการตัดสินใจเลือกวิธีการที่จะทำใหได้ผลงานสูงสุดดังนี้

การวางแผน คือ กระบวนการจัดเตรียมการตัดสินใจขั้นซุ่คหนึ่งสำหรับการกระทำในอนาคตโดยมุ่งสู่การปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์สูงสุด

จากคำนิยามดังกล่าวสามารถแยกเป็นองค์ประกอบของการวางแผนได้ 7 ประการ คือ

1. การวางแผนเป็นกระบวนการ (Process)
กระบวนการในที่นี้ หมายถึง กิจกรรมที่ต่อเนื่องกันซึ่งเกิดขึ้นในหน่วยเดียวกัน กิจกรรมนี้ต้องการทั้งทรัพยากร และ พลังงานเพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้
2. การจัดเตรียม (Preparing)
การวางแผนเป็นกระบวนการของการเตรียมชุดหนึ่งของการตัดสินใจ เพื่อให้ได้รับการอนุมัติ และ คำเนิการโดยองค์กรอื่นๆ แม้ว่าหน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่วางแผน มีอำนาจอนุมัติ และ คำเนิการตามแผนก็ตาม กระบวนการดังกล่าวนี้คงยังมีอยู่ต่างหากโดยเฉพาะ
3. เป็นชุดหนึ่ง (A Set)
จำเป็นต้องแยกให้เห็นความแตกต่างระหว่างการวางแผนกับการตัดสินใจ เพราะการวางแผน หมายถึง การตัดสินใจประเภทหนึ่ง และในที่นี้มีลักษณะเฉพาะ คือมีความเกี่ยวข้องกับชุดหนึ่งของการตัดสินใจที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันเป็นระบบ
4. การตัดสินใจเพื่อการกระทำ (Decisions for Action)
การวางแผนมุ่งสู่การกระทำเป็นสำคัญ ไม่ได้มุ่งไปสู่วัตถุประสงค์อย่างอื่น แต่การวางแผนก็มีผลงานระดับสอง (Secondary Results) อีกหลายๆ อย่างเช่น การพัฒนาการบริหาร การพัฒนาการตัดสินใจ และ การฝึกอบรมให้คนทำงานร่วมกัน เป็นต้น
5. ในอนาคต (in the Future)
ลักษณะสำคัญยิ่งของการวางแผน ได้แก่ การมุ่งสู่อนาคต มีการพยากรณ์ เหตุการณ์ในอนาคต ความไม่แน่นอนและเงื่อนไขต่างๆ
6. การมุ่งสู่การทำให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ (Directed at Achieving Goals)
กระบวนการวางแผนจะไม่สามารถดำเนินไปได้ถ้าขาดวัตถุประสงค์ ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์เป็นตัวกำหนดทิศทางจุดหมายปลายทางของการกระทำเป็นกระบวนการดังกล่าวเบื้องต้น

7. ใช้วิธีการที่ให้ผลงานสูง (by Optimal Means)

จุดสำคัญอันหนึ่งในกระบวนการวางแผน ก็คือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง วิธีการ กับ เป้าหมาย (Means and Analysis) เพื่อเลือกวิธีการกระทำที่ก่อให้เกิดผลตามเป้าหมายมากที่สุด

นักวิชาการที่ได้ให้ความหมายไว้อย่างรัดกุม ได้แก่

เฮช จี จิคส์ (H.G.Gicks) อธิบายว่า การวางแผนเป็นหน้าที่ทางบริหารประการแรกที่ต้องกระทำเพื่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง โดยเฉพาะการที่จะวางแผนให้สำเร็จนั้นจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ตัวเลขข้อมูลจากอดีต การตัดสินใจในปัจจุบัน และการประเมินผลในอนาคตด้วย

ฟรีเมอนต์ อี คาสต์ (Fremont E.Kast) และ เจมส์ อี โรเซนวิก (James E.Rosenzweig) อธิบายว่า การวางแผน คือ กระบวนการของการพิจารณาตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร มีการเลือกวัตถุประสงค์นโยบายโครงการและวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้น

ฮาโรลด์ คูนต์ (Harold Koontz) และ ซีริล โอคอนเนลล์ (Cyril O'Donnell) กล่าวว่า การวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร ทำเมื่อใด และใครเป็นผู้กระทำ การวางแผนเป็นสะพานเชื่อมช่องว่างจากปัจจุบันไปสู่อนาคตที่ต้องการและทำให้สิ่งต่างๆ เกิดขึ้นตามต้องการ

2.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้
หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาติไทย

มาตรา 56 สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมด้วยรัฐ และชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ และ ในการคุ้มครอง ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติ และ ต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของคนย่อมได้รับ ความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษา และ ประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งได้ ให้องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วยองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ที่

จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

- สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 59 บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูลคำชี้แจง และ เหตุผล จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ ราชการส่วนท้องถิ่น ก่อนการอนุญาต หรือ การดำเนินโครงการ หรือ กิจกรรมใดที่อาจมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต หรือ ส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับตน หรือ ชุมชนท้องถิ่น และ มีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนในเรื่องดังกล่าว ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา 69 บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการรับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และ สืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา 79 รัฐต้องส่งเสริม และ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุม และ กำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน

หมวด 9 การปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา 290 เพื่อส่งเสริม และ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ

กฎหมายตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการ การบำรุงรักษา และ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

2. การเข้าไปมีส่วนร่วม ในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ที่อยู่นอกเขตพื้นที่เฉพาะ ในกรณีที่อาจมีผลกระทบต่อ การดำรงชีวิตของประชาชน ในพื้นที่ของตน

3. การมีส่วนร่วมในการพิจารณา เพื่อริเริ่มโครงการ หรือ กิจกรรมใดนอกเขต พื้นที่ซึ่งอาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือ สุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

2.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)

ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยเกื้อหนุนการดำรงชีวิต และ การพัฒนาประเทศได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติควบคู่ไปกับการฟื้นฟูบูรณะให้ทรัพยากรธรรมชาติมีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งควบคุมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้สามารถสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และ คุณภาพชีวิตได้อย่างยั่งยืน

2. เพื่อให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลทั้งในด้านระบบนิเวศวิทยาและสภาพแวดล้อม โดยใช้การร่วมมือ หลายฝ่าย เพื่อให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและดูแลรักษาภาวะแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองด้วยการ สนับสนุนจากภาครัฐ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และ องค์กรธุรกิจ

2.6 นโยบายการป่าไม้แห่งชาติ

เพื่อให้การจัดการและการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ สามารถกระทำได้โดยต่อเนื่องในระยะยาว และประสานสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติชนิดอื่น จึงสมควรกำหนดนโยบายการป่าไม้แห่งชาติไว้ให้เป็นการแน่นอนเพื่อให้ส่วนราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องได้มีความเข้าใจร่วมกัน และถือเป็นแนวปฏิบัติอันจะทำให้การพัฒนาป่าไม้เป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ให้มีการกำหนดแนวทางการจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ระยะยาว อันจะทำให้ประเทศได้รับประโยชน์อย่างคุ้มค่าทางสังคม เศรษฐกิจ ความมั่นคงและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยเน้นให้มีการประสานกันระหว่างทรัพยากรป่าไม้ และ ทรัพยากรธรรมชาติอื่น

2. ส่งเสริมบทบาทและเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ และภาคเอกชนให้มีส่วนรับผิดชอบในการจัดการและพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ร่วมกัน

3. ปรับปรุงระบบการบริหารงานป่าไม้แห่งชาติให้สอดคล้องกับปริมาณคุณภาพและสภาพทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

4. กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศ อย่างน้อยในอัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศเพื่อประโยชน์ 2 ประการดังนี้

4.1 ป่าเพื่อการอนุรักษ์กำหนดไว้เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ที่หายาก และป้องกันภัยธรรมชาติอันเกิดจากน้ำท่วม และ การพังทลายของดิน ตลอดจนทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษา การวิจัย และนันทนาการของประชาชน ในอัตราร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ (พ.ศ.2533 ได้แก้ไขเป็นไม่น้อยกว่าอัตราร้อยละ 15 ของพื้นที่ทั้งหมดของประเทศ)

4.2 ป่าเพื่อเศรษฐกิจ กำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้ และ ของป่าเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจในอัตราร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ

5. รัฐและภาคเอกชนจะพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ และจะจัดการให้อำนวยประโยชน์ทั้งทางตรง และ ทางอ้อมโดยสม่ำเสมอตลอดไป

6. ให้เพิ่มการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการผลิตทางการเกษตรเพื่อลดการทำลายพื้นที่ป่าไม้

7. เพื่อก่อให้เกิดการประสานการใช้ประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างป่าไม้ และ ทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ เช่น แหล่งน้ำ ที่ดิน และ ทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้ง เพื่อก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ และ ระหว่างหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น รัฐจะจัดให้มีแผนพัฒนาป่าไม้ไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาทรัพยากรแห่งชาติ โดยจะบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และ สังคมแห่งชาติ

8. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยการจัดการป่าไม้ ทั้งในระบบวนวัฒนแบบเลือกตัด และวนวัฒนแบบตัดหมดตามหลักวิชา โดยเฉพาะในระบบตัดหมดนี้เมื่อตัดแล้วให้ปลูกทดแทนในพื้นที่ที่ถูกตัดทันที

9. เพื่อประโยชน์ในการอนุรักษ์และการป้องกันภัย อันเกิดจากสิ่งแวดล้อม รัฐจะต้องเร่งรัดปรับปรุงการวางแผนผังเมือง และกำหนดพื้นที่ป่าไม้ให้แน่นอน เพื่อกำหนดเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยพื้นที่ประเภทชนบท และพื้นที่เกษตรกรรม ในแต่ละจังหวัดให้แน่นอน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้

10. ให้มีคณะกรรมการนโยบายป่าไม้ระดับชาติ โดยมีกฎหมายจัดตั้งคณะกรรมการดังกล่าวเป็นการถาวรโดยให้มีหน้าที่วางแผนนโยบายกำกับดูแลบริหารทรัพยากรป่าไม้ของชาติ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายหนึ่งกฎหมายใดโดยเฉพาะ นโยบายข้อ 10 นี้มีมติคณะรัฐมนตรี ตามหนังสือที่ นร 0203 / 18048 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2528 ได้กำหนดไว้ว่า “นโยบายข้อ 10 การแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายป่าไม้ระดับชาติ ให้กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยป่าไม้”

11. เพื่อเป็นการปลูกฝังให้ประชาชน มีความรู้สึกรักและหวงแหน รู้จักใช้ทรัพยากรป่าไม้ อย่างประหยัด รัฐจะต้องให้ความรู้ที่สนคดี ความสำนึก ความรู้สึกและทักษะ แก่ประชาชนเกี่ยวกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากทรัพยากรป่าไม้ และผลเสีย จากการตัดไม้ทำลายป่า การใช้สอยไม้ อย่างฟุ่มเฟือย จัดให้มีการเผยแพร่ความรู้ และ ความเข้าใจแก่ประชาชน เกี่ยวกับความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ ที่มีต่อส่วนรวม

12. ให้มีการพัฒนาด้านป่าไม้ โดยส่งเสริมการปลูกป่า ภาคเอกชนและรัฐบาล เพื่อใช้ภายในประเทศในการอุตสาหกรรมและสนับสนุนให้มีการส่งเสริมออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน ส่งเสริมให้มีการปลูกป่าในที่ดินของรัฐ และการปลูกป่าตามหัวไร่ปลายนา หรือปลูกป่ารายย่อยเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน

13. สนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมแบบต่อเนื่อง และโรงงานเยื่อกระดาษ เพื่อนำทุกส่วนของไม้มาใช้ประโยชน์ และส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุอื่นทดแทนไม้

14. ให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกให้การรักษาและเพิ่มทรัพยากรป่าไม้ และการตัดฟันต้นไม้มาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ

15. ให้มีการตั้งสถาบันวิจัยป่าไม้แห่งชาติ เพื่อดำเนินการวิจัยด้านป่าไม้ และนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์นโยบายข้อนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติโดยหนังสือ ที่ นร 0203/18048 ลงวันที่ 9 ธันวาคม 2528 ให้แก้ไขไว้ดังนี้ “นโยบายข้อ 15 การดำเนินการวิจัยด้านป่าไม้ ให้กรมป่าไม้ขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัย และ สถาบันการศึกษาระดับสูงต่างๆ แทนการตั้งสถาบันวิจัยป่าไม้ระดับชาติ”

16. เพื่อลดการนำเข้าน้ำมันเชื้อเพลิง จึงให้มีการใช้ไม้เพื่อพลังงาน โดยให้มีการปลูกป่าเพื่อเป็นแหล่งพลังงาน

17. กำหนดพื้นที่ความลาดชันโดยเฉลี่ย 35 เปอร์เซ็นต์ ขึ้นไป ไว้เป็นพื้นที่ป่าไม้โดยไม้อนุญาตให้มีการออกโฉนด หรือ หนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน

18. กำหนดแนวปฏิบัติงานที่แน่นอนชัดเจนเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการทำลายป่าในรูปแบบต่างๆ เช่นการทำไร่เลื่อนลอย ภัยจากไฟป่า การทำลายป่าจากชนกลุ่มน้อย การถูกลักพื้นที่ป่าจากเชิงเขา โดยให้มีการกำหนดมาตรการและขั้นตอนที่แน่นอนชัดเจน เกี่ยวกับการปราบปรามและการลงโทษผู้กระทำผิด รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์รวมการปราบปรามในแต่ละภาค และ ให้มีมาตรการการลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอิทธิพลและผู้กระทำผิด ไว้เป็นหลักในการปฏิบัติงาน ของหน่วยราชการและภาคเอกชน

19. กำหนดให้มีสิ่งจูงใจในการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชน

20. กำหนดให้มีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ และ การตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากร และ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

2.7 พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ.2484

มีบทบัญญัติเกี่ยวกับทรัพยากรป่าไม้ดังนี้

มาตรา 48 ภายในเขตควบคุมการแปรรูปไม้ห้ามมิให้ผู้ใดแปรรูปไม้ ตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ตั้งโรงค้ำไม้แปรรูป มีไม้สีกแปรรูปไม่ว่าจำนวนเท่าใดไว้ในความครอบครอง หรือมีไม้แปรรูปชนิดอื่นเป็นจำนวน เกิน 0.20 ลูกบาศก์เมตร ไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง และในการอนุญาต

มาตรา 54 ห้ามมิให้ผู้ใดทำการกันสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือยึดถือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม และรัฐมนตรีได้ประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา หรือโดยได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 69 ผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งไม้หวงห้ามอันยังมิได้แปรรูป โดยไม่มีรอยตราค่าภาคหลวง หรือรอยตรารัฐบาลขาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าไม้นั้นได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ในกรณีความผิดตามมาตรานี้ ถ้าไม้ที่มีไว้ในครอบครองเป็น

(1) ไม้สัก ไม้ยาง หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ

(2) ไม้อื่นเป็นต้น หรือเป็นท่อน อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้ง 2 อย่างรวมกัน

เกิน 20 ต้น หรือ ท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกิน 4 ลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 20 ปี และปรับตั้งแต่ 5,000 บาทถึง 200,000 บาท

2.8 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507

มีบทบัญญัติในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ดังนี้

มาตรา 14 ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดินก่อสร้าง แคว้งผา เคาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใดๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่

1. ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตาม มาตรา 15 เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตาม มาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ หรือ มาตรา 16 ตริ การทำการตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตาม มาตรา 18 หรือการทำการตามมาตรา 19 หรือมาตรา 20

2. ทำไม้หวงห้าม หรือเก็บของป่าหวงห้าม ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

มาตรา 15 การทำไม้หรือการเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติให้การกระทำได้เมื่อได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราวๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ

2.9 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535

เหตุผลของการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ เพื่อปรับปรุงกฎหมายว่าด้วย การสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าให้เหมาะสมและสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศในการป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ และ สัตว์ป่า มีข้อความที่สำคัญดังนี้

มาตรา 33 เมื่อคณะรัฐมนตรีเห็นสมควร กำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัยเพื่อรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า ก็ให้กระทำได้โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และ ให้มีแผนที่แสดงแนวเขต แห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาดังด้วยบริเวณที่กำหนดนี้เรียกว่า “เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า”

ที่ดินที่กำหนดให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่านั้น ต้องเป็นที่ดินที่มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์ หรือ สิทธิครอบครอง ตามประมวลกฎหมายที่ดิน ของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง

มาตรา 34 การขยายหรือการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้กระทำได้โดย ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และ ในกรณีที่มีใช่เป็นการเพิกถอน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทั้งหมดให้มีแผนที่แสดงเขตที่เปลี่ยนแปลงไปแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาดัง

มาตรา 36 ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้ามมิให้ผู้ใดล่าสัตว์ป่า ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ป่าสงวน หรือ สัตว์ป่าคุ้มครอง หรือ มิใช่ หรือ เก็บ หรือทำอันตรายแก่รังของสัตว์ป่า เว้นแต่จะกระทำเพื่อการศึกษา หรือวิจัยทางวิชาการ และ ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการ

มาตรา 38 ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้ามมิให้ผู้ใด ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน หรือปลูก หรือก่อสร้าง สิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือ ตัด โคน แคว้งาง เฒา หรือ ทำลายต้นไม้ หรือพฤษชาติ อื่นๆ หรือ ขุดหาแร่ ดิน หิน หรือเลื่อยสัตว์ หรือปล่อยสัตว์ หรือสัตว์ป่า หรือเปลี่ยนแปลง ทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำห้วย หนอง บึง ท่วมทันเหือดแห้ง เป็นพิษ หรือเป็นอันตรายต่อ สัตว์ป่า

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติการเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง ดูแล รักษา หรือ ป่ารุงเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อการเพาะพันธุ์ การศึกษา หรือ วิจัยทางวิชาการ เพื่ออำนวยความสะดวก ในการให้การศึกษาก หรือ การพักอาศัย หรืออำนวยความสะดวก หรือให้ความรู้แก่ ประชาชน ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งเป็นหนังสือ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ หรือกรมประมง แล้วแต่กรณีการทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ ทั้งนี้ตาม ระเบียบที่อธิบดีกำหนด ตามความเห็นชอบของคณะกรรมการ

2.10 แนวคิดของอธิบดีกรมป่าไม้

ข้อสังเกตวิวัฒนาการการบริหารงานป่าไม้ ทิศทางการบริหารจัดการป่าไม้ที่ผ่านมา คือ

1. เริ่มต้นจากการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์เชิงเดี่ยว คือ ในช่วงแรกมุ่งทำไม้สักจาก ป่าเบญจพรรณภาคเหนือ

2. ต่อมาได้มีการจัดการในลักษณะเอนกประสงค์ คือ เริ่มมีการพูดถึงสิ่งแวดล้อม สัตว์ ป่า หรือ นันทนาการด้านต่างๆ

3. ปัจจุบันเนื่องจากการที่ป่าถูกรุกทำลายไปมากแล้ว และ ผลกระทบได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน การบริหารในแนวพื้นที่คุ้มครอง จึงเป็นสิ่งจำเป็นเช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และพื้นที่ต้นน้ำ

4. การบริหารงานทรัพยากรป่าไม้ที่ผ่านมามุ่งเน้นให้ภาครัฐมีอำนาจเบ็ดเสร็จฝ่ายเดียวคือ ตั้งแต่ คิด ทำ ติดตามผล ซึ่งการบริหารงานแบบนี้จึงทำให้เราขาดเพื่อนหรือขาดพันธมิตร เป็นการบริหารป่าไม้แบบ “ป่าของฉัน”

5. สุกท้ายซึ่งสะท้อนรสนิยมของคนไทย คือรายงานของ ITTO ระบุว่า ระหว่างปี 2537 - 2539 ประเทศไทยนำเข้าสูงสุด คือ ประมาณ 2.4 ล้านลูกบาศก์เมตร ต่อ ปี

6. ต่อจากนี้ไปการแก้ไขปัญหาป่าไม้โดยใช้วิธีแก้ไขปัญหาป่าไม้เช่นเดียวนี้ ไม่มีทางสำเร็จแต่ต้องแก้ไขปัญหาที่คนทำกินด้วย วิศวนาการที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ป่าไม้ที่หายไป 60 - 70 ล้านไร่ ได้เปลี่ยนไปเป็นที่คนทำกิน หรือใช้ประโยชน์ต่างๆ ดังนั้นในทางสังคม เมื่อมีการเพิ่มของประชากรโดยไม่สามารถควบคุมได้อย่างเป็นระบบและไม่สามารถพัฒนาอาชีพ และความ เป็นอยู่รองรับให้เหมาะสมพื้นที่ป่าไม้ จึงถูกบุกรุก และ ครอบครองเพื่อสนองความต้องการต่างๆ จึงต้องแก้ไขปัญหาป่าไม้ และ ที่คนอยู่เป็นระบบพร้อมๆ กัน

ปัญหาและยุทธศาสตร์การบริหาร

1. การบริหารจัดการระบบนิเวศป่า (Forest Ecosystem Management Approach) เป็น การบริหารที่มองโครงสร้างทั้งหมดของป่าเพื่อประโยชน์สูงสุดของสังคมมนุษย์ทั้งในระดับชาติ ภูมิภาค และโลก เน้นการคงไว้ซึ่งความสมดุล ของระบบนิเวศ แต่ไม่ใช่รักษาป่าไว้ คนอยู่ไม่ ได้

2. ในกรอบของระบบนิเวศที่จะได้รับการบริหาร ให้ความหมายรวมถึงการอยู่อาศัย คือ คน - ป่า - สัตว์ป่า ต้องอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน อย่างสมดุลและสันติสุข (Harmony)

3. การบริหารจัดการต้องรวมกันโดยทุกกลุ่มของสังคมไม่ใช่บริหารโดยกลุ่มป่าไม้ เพียง องค์การเดียวอีกต่อไป คือ เปลี่ยนการบริหาร “ป่าของฉันทัน” เป็น “ป่าของเรา”

4. ผลหรือวิสัยทัศน์ (Vision) ที่จะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการ “ป่าของเรา” ก็คือการ มีป่าไม้ในจำนวน ขนาด และลักษณะที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย หรือสิ่งที่เรียกว่า “ป่าคง พงไพร ไทยยั่งยืน”

ป่าคง คือการมีป่า

พงไพร คือการรักษาธรรมชาติให้สมบูรณ์

ไทยยั่งยืน คือความมั่นคงและการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.11 แผนการจัดการทรัพยากรที่ดิน และ ป่าไม้ระดับพื้นที่ของส่วนทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ กรมป่าไม้ในพ.ศ.2541

1. แผนงานด้านการควบคุมพื้นที่

- 1.1 ประเด็นสำคัญของแผนงาน
มุ่งที่การควบคุมพื้นที่ป่าไม้ และ ลดปัญหาความขัดแย้งการใช้ทรัพยากรป่าไม้ และ ทรัพยากรอื่นๆ ในพื้นที่ป่าไม้
- 1.2 เป้าหมาย
ดำเนินการในพื้นที่ป่าไม้ 5 ประเภท คือ
 - 1.2.1 ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี
 - 1.2.2 ป่าสงวนแห่งชาติ
 - 1.2.3 ป่าอนุรักษ์ตามมติคณะรัฐมนตรี
 - 1.2.4 ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และ ป่าอนุรักษ์พื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และ ชั้น 2
 - 1.2.5 พื้นที่สงวนเพื่อการป่าไม้ เช่น สวนป่า
- 1.3 สิ่งที่ต้องดำเนินการ
 - 1.3.1 สำรวจตรวจสอบสภาพพื้นที่/แก้ไขปัญหา (โดย กรมป่าไม้ จังหวัดท้องที่)
 - ตรวจสอบว่าในแต่ละจังหวัดมีพื้นที่ป่าประเภทใดบ้างมีสภาพ/ปัญหาอย่างไร
 - จัดทำระบบข้อมูลปัจจุบัน
 - จำแนกปัญหา/สำรวจสภาพปัญหา
 - จัดทำแผนปฏิบัติการเฉพาะพื้นที่ และ ดำเนินการไปตามมาตรการ และ แนวทางตามมติรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2540
 - 1.3.2 ประกาศกำหนดพื้นที่ที่มีสภาพป่าหรือพื้นที่ควรสงวนรักษาไว้ให้มีกฎหมายคุ้มครองตามความเหมาะสมแต่ละพื้นที่ (โดย กรมป่าไม้)

1.3.3 สำรวจการถือครองพื้นที่ป่าไม้ (โดย กรมป่าไม้ จังหวัดท่องเที่ยว)

- สำรวจพื้นที่ครอบครอง
- ขึ้นทะเบียนบุคคล

1.3.4 สำรวจวางแผนและกำหนดความเหมาะสมการใช้พื้นที่ (โดย กรมป่าไม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ราษฎรในพื้นที่)

- กำหนดเขตพื้นที่ และ จัดทำขอบเขตที่ชัดเจนสำหรับราษฎรอยู่อาศัย/ทำกิน ในบริเวณที่เหมาะสมแต่ละพื้นที่
- กำหนดมาตรการอยู่อาศัย/ทำกิน และอื่นๆ ตามความเหมาะสมแต่ละพื้นที่

1.3.5 ตรวจสอบและรับรองสิทธิ (โดย คณะกรรมการฯ จังหวัดท่องเที่ยว กรมป่าไม้)

- ดำเนินการรับรองสิทธิการอยู่อาศัยทำกินโดย

1. ตรวจสอบพิสูจน์
2. รังวัด และ ผังหลักเขตแปลงที่ดินราษฎรแต่ละราย
3. ออกเอกสารสิทธิในรูปแบบ สทก.

1.3.6 ส่งเสริมอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามความเหมาะสมในแนวทางตามพระราชดำริ (โดย กรมป่าไม้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง)

1.3.7 จัดทำเครื่องหมายแสดงแนวเขตพื้นที่ที่ต้องการควบคุมให้ชัดเจน (รวมถึงการรังวัด และ การสร้างหลักฐานการรังวัด) ทั้งแนวเขตรอบนอกและภายในเพื่อป้องกันมิให้คนบุกรุกเข้าไปหรือขยายพื้นที่ออก (โดย กรมป่าไม้)

1.3.8 จัดทำขอบเขตพื้นที่เพื่อการฟื้นฟูป่าไม้ตามธรรมชาติ โดยควบคุมมิให้ผู้ใดเข้าไปรบกวนพื้นที่ (โดย กรมป่าไม้)

2. แผนงานด้านการป้องกันพื้นที่

2.1 ประเด็นสำคัญของแผนงาน

ป้องกันรักษาพื้นที่ป่าไม้ไม่ให้ถูกบุกรุกทำลาย และ การบุกรุกครอบครองพื้นที่รวมถึงการควบคุมไฟป่า

2.2 เป้าหมาย

จะดำเนินการในพื้นที่ประมาณ 107.23 ล้านไร่ ดังนี้

2.2.1 พื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ประมาณ 88.23 ล้านไร่

2.2.2 พื้นที่ป่าธรรมชาติ(ที่ไม่อยู่ในพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์) ประมาณ 19 ล้านไร่ รวมทั้งพื้นที่ที่สงวนไว้เพื่อการป่าไม้

2.3 สิ่งที่ต้องดำเนินการ

2.3.1 ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเด็ดขาดเพื่อป้องกันดูแลคุ้มครองอย่างเข้มงวดไม่ให้ราษฎรบุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองอยู่อาศัยทำกินหรือ ป้องกันการกระทำการใดๆ อันเป็นการบุกรุกพื้นที่ป่าใหม่

2.12 แผนแม่บทการจัดการพื้นที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน

แผนแม่บทได้จัดทำโดยศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อ พ.ศ.2534 มีแนวคิดและปรัชญา ในการจัดทำแผนการจัดการแม่บทดังนี้

แผนการจัดการแม่บท เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเป็นการเสนอแนวทางการบริหารพื้นที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ให้เป็นไปตามนโยบาย และ วัตถุประสงค์ของการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ก็ค้องเสนอแนวทางการพัฒนา และการใช้ประโยชน์ให้ทรัพยากรทุกส่วนในพื้นที่มีคุณค่าต่อสังคม แต่กิจกรรมต่างๆ กำหนดไว้ไม่ต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบในอนาคต ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และ ธรรมชาติความงามเป็นสิ่งเปราะบาง หากถูกทำลายลงหรือจัดการผิดพลาดยากที่จะฟื้นฟูสภาพเดิมได้ ฉะนั้นการกำหนดกิจกรรมต่างๆ เข้าไปในแผนจะต้องพร้อมด้วยเหตุผลทางวิชาการที่ถูกต้อง และรับกับสถานะการณ์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตที่จะเกิดขึ้น

การลงทุนในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มักไม่ได้รับการตอบแทนมาเป็นตัวเงินโดยตรง ดังเช่นการประกอบธุรกิจต่างๆ ฉะนั้นภายใต้สถานการณ์ของประเทศที่มีเศรษฐกิจและการเงินไม่คงตัวเท่าที่ควร การวางแผนการจัดการแม่บทของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จึงต้องเน้นที่จะประหยัดเป็นหลัก การสร้างความเข้าใจ และ จิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมขึ้นในประชาชนทั้งระดับท้องถิ่นโดยรอบพื้นที่ และ ระดับประเทศ นับได้ว่าเป็นทิศทางสำคัญที่จะลดการลงทุน ในงานด้านการป้องกันและปราบปราม

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวิน นับได้ว่าเป็นแหล่งธรรมชาติที่สำคัญของประเทศแหล่งหนึ่งในภาคเหนือมีความเด่นทางด้านทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และแหล่งความงามตามธรรมชาติอยู่ไม่น้อยควรจะได้รับจัดการอย่างเหมาะสมที่ให้ความเชื่อถือได้ว่า ผืนป่าแห่งนี้จะไม่ถูกทำลายไป เช่นผืนป่าส่วนอื่นๆ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชที่หายาก สามารถคงอยู่ได้ตลอดไป พื้นที่ที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ชนส่วนรวมตามเป้าหมายที่ตั้งไว้แผนการจัดการที่นำไปสู่ผล ดังที่หวังนี้ จำเป็นต้องสร้างขึ้นด้วยเหตุผล และ ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นจริงในทุกๆ ด้าน เป็นแผนซึ่งเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารในทุกๆ ระดับ ในทุกยุคทุกสมัย สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจัง ได้ สามารถปรับแต่งให้สอดคล้องกับความผันแปรของสังคม และ ความก้าวหน้าทางวิชาการ และ เทคโนโลยีสมัยใหม่ตามกาลเวลา ลักษณะของแผนการจัดการแม่บท เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่ดีจึงควรเป็นดังนี้

1. เป็นแผนที่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐในด้านทรัพยากรสัตว์ป่า ป่าไม้ และการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างพร้อมมูล ตรงตามวัตถุประสงค์หลัก และ วัตถุประสงค์รองของการจัดตั้งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า สาละวินขึ้น
2. เสนอเป้าหมายของการจัดการพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแห่งนี้ไว้อย่างชัดเจน ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
3. ถ้าคับการของสิ่งที่จะต้องจัดการไว้อย่างพร้อมมูล พร้อมทั้งกำหนดหน่วยงานที่จะต้องรับผิดชอบ หน่วยงานที่ต้องให้ความร่วมมือรวมถึงกำหนดข้อตกลง และ ขีดจำกัดอื่นๆ ทั้งในด้านกฎหมายระเบียบปฏิบัติราชการที่เกี่ยวข้อง
4. แสดงผลการประเมินทรัพยากรธรรมชาติที่มีในพื้นที่คุณค่าในเชิงสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ความงามตามธรรมชาติอันเป็นคุณค่าทางด้านจิตใจ และ วิทยาการ
5. แสดงผลวิเคราะห์ ถึงความเป็นประโยชน์ของพื้นที่และทรัพยากรต่างๆ ที่มีต่อชุมชน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ประเทศ และ โลกส่วนรวม

6. จำแนกปัญหาบีบคั้น และ แรงกดดันที่มีต่อการอนุรักษ์ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ ซึ่งส่งผลกระทบต่องานด้านการจัดการ จัดอันดับความสำคัญของปัญหา ตามความรุนแรงหรือผลกระทบที่มี
7. เสนอแนะแนวคิดหลักการในการอนุรักษ์ทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่ที่กำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์อันเหมาะสมที่มีก่อให้เกิดความเสียหายทั้งในปัจจุบัน และ อนาคต และเป็นผลดีสูงสุดต่อสังคมคนส่วนรวม
8. กำหนดโครงสร้างของการบริหารงาน แนวทางการจัดการงานด้านต่างๆ สาคับความสำคัญของงานตามภาวะ ข้อกำหนดที่มีในปัจจุบันและอนาคต เป้าหมายของงานในแต่ละช่วงเวลาของแผน
9. เสนอแนะแนวทางและการเตรียมข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนปฏิบัติการของงานต่างๆ ที่ได้กำหนดไว้ตามแผนการจัดการแม่บท
10. กำหนดงบประมาณรายปี กำลังบุคลากร วัสดุครุภัณฑ์ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย
11. เสนอแนะแนวทางในการประเมินผล และ แนวทางในการปรับปรุงแผนการจัดการแม่บทในช่วงต่อไป

แผนการจัดการแม่บทของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าสาละวินนี้ เป็นเพียงแนวทางในการบริหารงานและเป้าหมายของงานด้านต่างๆ มิได้ครอบคลุมถึงรายละเอียด และ เทคนิคในการปฏิบัติงาน ฉะนั้น แต่ละงานที่เสนอแนะไว้ จำเป็นต้องมีแผนปฏิบัติงาน (working plan) รองรับอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบริหารพื้นที่ ที่จำเป็นต้องจัดทำเป็นโครงการขึ้นในแต่ละปีโดยถือเอาแผนการจัดการแม่บทเป็นหลัก

2.13 แผนป้องกันและปราบปรามลักลอบทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่สาละวิน

กองทัพลาคที่ 3 กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 3 ได้จัดตั้งกองบัญชาการเฉพาะกิจสาละวิน เพื่อสนับสนุนการป้องกันและปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่สาละวิน ได้กำหนดแผนและมาตรการอำนวยการควบคุม กำกับดูแลและจัดกำลังชุดเฉพาะกิจสนับสนุนให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงดำเนินการโดยการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด สายตรวจทางบก และ ทางน้ำ และ ลาดตระเวนพิสูจน์ทราบ การทำลายล้างกลุ่มบุคคลที่ให้การสนับสนุนอย่างได้ผล อย่างเป็นทางการตั้งแต่วันที่ 7 มกราคม 2541

2.14 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวความคิด และ ทฤษฎีที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นกรอบแนวความคิด (Conceptual Framework) สำหรับการศึกษาดังต่อไปนี้

